

İNANILMAZ ÖZEL EFEKTLER

DIANA KIMPTON

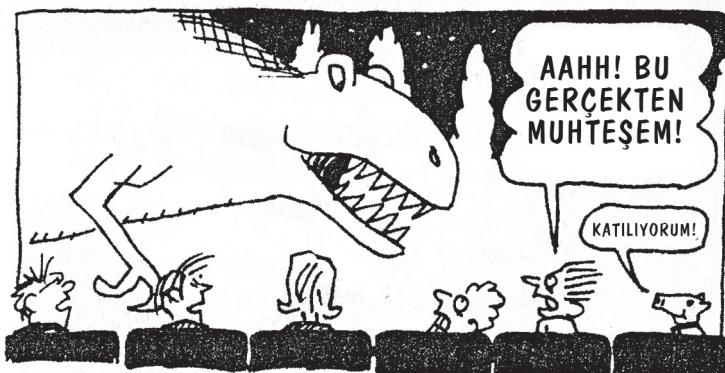
İÇİNDEKİLER

<i>Giriş</i>	7
<i>Özel Efektlerin Tarihi</i>	9
<i>Özel Efektlerin Büyüsü</i>	13
<i>Tüm Bunlar Gerçek mi?</i>	23
<i>Maketlerin Büyüsü</i>	39
<i>Hava Tahminleri</i>	50
<i>Kavga Zamanı</i>	57
<i>Her Yer Sular Altında</i>	65
<i>Canavar Oluşturmak</i>	74
<i>Muhteşem Animatronik</i>	87
<i>Felaket Afetler</i>	96
<i>Kan Gövdeyi Götürürken</i>	112
<i>Yerçekimine Karşı Koymak</i>	120
<i>Akıł Almaz Kaybolma Sahneleri</i>	133
<i>Ses Efektleri</i>	139
<i>Özel Efektlerde Çalışmayı Gerçekten İstiyor musunuz?</i>	142
<i>Sonsöz</i>	144

GİRİŞ

Gördüğünüz en başarılı özel efekt hangisiydi? Belki de Babe filmindeki konuşan köpek veya Jurassic Park'taki dinozorlardır.

Belki de en güzel efektler, çok başarılı olduğu için fark edemediğiniz efektlerdir. Bazı filmlerde film yapımcılarının bir binayı havaya uçurduğunu veya bir geminin fırtınada battığını zannedebilirsin, ama tüm bunlar özel efektlerdir.

Tüm bu efektler filmlerde olduğu kadar sahnede de kullanılır. İnsanlar hikâye anlatmayı çok sever, ancak anlattıklarını sahnelemeye çalışıkları zaman sorunla karşılaşırlar. Bir insanı öldürmeden nasıl öldürmüş gibi görünebilirsiniz? Sıradan bir insan bir canavara nasıl dönüşebilir?

Bu tür sorunlar özel efektlerin doğmasına yol açmıştır. Kimse özel efektlerin ilk olarak ne zaman kullanıldığını bilmiyor.

Belki de çok zeki bir insan şöyle demiştir...

O zamandan beri canavarlar ve görüntüler daha etkili bir hâle gelmiştir, ama temel ilke her zaman için aynıdır. Özel efektlerin temel noktası illüzyon, yani göz yanılmasıdır. Başka bir deyişle insanları olmayan bir şeye inandırmaktır.

Peki illüzyonların nasıl yapıldığını bilmek ister misiniz? Binaları çökertmek, çiçekleri konuşturmak ve kovalarca kan yapmak ilginizi çekiyor mu? Peki ya Hamsterların Saldırısı filmini yönetmek ister misiniz? Eğer cevabınız evetse özel efektlerin sırlarıyla ilgili bilgiler tam size göre.

ÖZEL EFEKTLERİN TARİHKİ

MS 5. yüzyıl

Eski Yunanlılar vinç yardımıyla tanrıları oynayan oyuncuları sahneye indirmiştir. "Deus ex machina" adındaki bu efekt oyuncuların sanki gökyüzünden iniyormuş gibi görünmelerini sağlamaktaydı.

15. yüzyıl

Ortaçağ tiyatro oyunlarında ateş ve su efektleri kullanılmıştır. Hatta bazen şövalyelerin öldürmesi için kumaş ejderhalar kullanılmıştır.

1610

Shakespeare, Kış Hikâyesi adlı oyununda karakterlerden birisinin bir ayı tarafından kovalanmasını istemişti. Bu nedenle söz konusu oyun özel efektlər gelişene kadar uzun bir süre sahnelenemedi.

1862

Profesör John Henry Pepper, Pepper'in Hayaleti efektini kullanarak ilk kez sahnede bir hayalet efekti oluşturmuştur.

1895

George Melies hareketli resimlerden yola çıkarak sinema tarihinin ilk özel efektlerini üretti.

1923

Özel efektler sayesinde On Emir'deki Kızıl Deniz öyküsü yeniden canlandırıldı.

1927

Hoparlörlerin icadıyla birlikte ses efektleri kullanılmaya başlandı ve böylece görsel efektler daha gerçekçi bir hâle geldi.

1933

King Kong filminde o zamana kadar geliştirilen tüm özel efektler başarıyla kullanıldı. Bunlar arasında gorilin 45 cm uzunluğunundaki tam maketi, altı metre boyundaki kafa maketi ve aktris Fay Wray'ı tutacak büyülüklükteki mekanik pençeleri de vardı.

1954

Denizler Altında Yirmi Bin Fersah adlı filmde tam boyutlu bir mürekkep balığı kullanılmıştı. Bu maket tonlarca ağırlıktaydı ve ancak 16 kişi tarafından idare ediliyordu.

1963

Düşük bütçeli özel efektler sayesinde Dr. No adındaki televizyon dizisi bu alanda yeni bir çığır açmıştır.

1968

2001- Bir Uzay Macerası filmi nefes kesen özel efektleri ve anlaşılmaz senaryosuyla izleyicileri şaşkına çevirmiştir.

1977

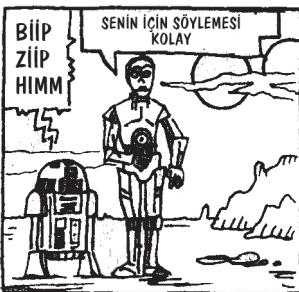
İnanılmaz ışık ve görüntü efektleri sayesinde Yıldız Savaşları filmi, izleyicileri kendisine çekmiş ve üretici firmayı zengin etmiştir.

1982

Uzay Yolu Serisindeki Khan'ın İntikamı adlı bölümde bilgisayar destekli efektler kullanılarak çıplak bir gezegenin canlıların yaşadığı bir gezegene dönüşümü sergilenmiştir.

1986

Operadaki Hayalet adlı müzikalde Viktorya çağının sahne gösterileriyle son teknoloji ürünü efektler birleştirilmiştir. Bu özel efektler arasında iki kişinin sahneden kaybolması, bir yeraltı gölü ve aynadan dışarı çıkan bir görüntü bulunmaktadır.

1988

Willow adlı filmde ilk kez iki görüntü birbirıyla birleştirilmiş ve tek bir görüntü hâline getirilmişti.

1993

Jurassic Park filmiyle birlikte dijital dinozorlar ekranda belirmeye başladı.

1995

Babe adlı filmde bilgisayar grafikleri ve animasyonlar sayesinde gerçek hayvanların konuşuyor gibi görünmesi sağlandı.

1997

Titanik filmi 200 milyon dolarlık bütçesiyle tüm rekorları altüst etti. Bu bütçenin büyük bir kısmı özel efektler için harcanmıştı.

2000

Tavuklar Firarda adlı filmin başarısı animasyon filmlerinde hareketsiz görüntülerin kullanılabileceğini göstermişti.

ÖZEL EFEKTLERİN GİZEMİ

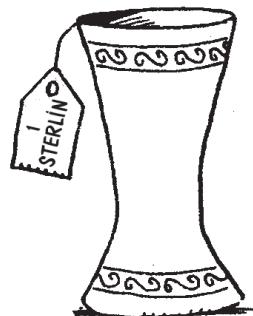
Özel efektlerin temel noktası göz yanılmasıdır. İllüzyon yüzlerce yıldır sihirbazlar tarafından kullanılmaktadır. Numaralarının işe yaraması için yüzlerce yol denemişlerdir ve bu sayede özel efektlerin ilkelerini ilk bulanlar sihirbazlar olmuştur. Bazı sırlarını bizimle paylaşması için siz Muhteşem Presto ile tanıştırmak istiyorum.

Görmek inanmaktır yoksa tam tersi mi?

Yan tarafta bir vazo duruyor. Son derece sıradan görünüyor ve gerçekten de sıradan bir vazo. Presto bu vazoyu stüdyoya gelirken almış ve sadece bir sterlin ödemmiş. Dükkanında buna benzer daha yüzlercesi var. Sanırım pek ilginizi çekmedi değil mi?

Ama şimdi söyleyeceğim şey çok ilginizi çekecek! Çizim defteri kullanarak siz de bir çizgi film yapabilirsiniz. Bir karakterin farklı resimlerini defterin sağ alt köşesine çizin. Karakteriniz bir resimden

diğerine yavaşça hareket etsin. İyi resim çizemiyorsanız sakin üzülmeyin. Çöp adam da çizebilirsiniz veya isterseniz aşağıdaki resimleri kopyalayabilirsiniz.

Resimleri çizdıktan sonra sayfaları çevirin. Eğer doğru hızda çevirirseniz çizdiğiniz karakterin hareket ettiğini göreceksiniz.

Çizerimiz elinizde tuttuğunuz bu kitabın sağ alt köşesine bir tavşan çizdi. Eğer sayfaları çevirirseniz tavşanın hareket ettiğini görebilirsiniz.

George Melies, sinema dâhisi

19. yüzyılın sonunda hareketli resimler, yani filmler icat edilir edilmez insanlar fotoğraf hilelerini keşfetmek için deneyler yapmaya başladı. Bu ilk özel efekt uzmanlarından en yakından tanınanı Fransa'da yaşamış olan George Melies'tir. Eğer kitabı ilk bölümünü okumuşsanız, Melies'in bir sihirbaz olduğunu öğrenince pek şaşırmayacaksınız demektir.

Melies, 1895 yılında ilk kez film izledikten sonra sinemaya aşık oldu. Kendine bir kamera satın aldı ve etrafındaki dünyayı filme almaya başladı. Sinema o kadar yeni bir kavramdı ki insanlar izledikleri görüntülerin bir senaryosu olmasına ihtiyaç duymuyordu. Günlük hayat-taki herhangi bir şeyi, trenleri, denizi, yürüyen insanları izlemekten mutluluk duyuyorlardı.

Melies, bir gün Paris'te görüntü çekerken, kameralının içindeki film sıkıştı. Filmi düzeltmesi bir dakikasını aldı.

O bu işle meşgul olurken tabii ki insanlar ve trafik hareket etmişti. Kamerayı tamir ettiği zaman, tekrar çalışıyordu. Ancak filmi tab ettiği zaman çok şaşırtıcı bir şey gördü. Görüntüdeki otobüs birden kamyon'a, adamlar da aniden kadına dönüşmüştü.

Bu basit kaza Melies'in kameranın potansiyelini anlamasına neden oldu. Böylece sihirbazlık bilgisini bu yeni kamera teknikleriyle birleştirdi. Ürettiği özel efektler insanları şaşkına çeviriyordu. İnsanları aya gönderdi, devleri filme aldı ve konuşurken kendi kafasını kopardı. Tüm bunları ağır, kocaman bir kamerayla yaptı.

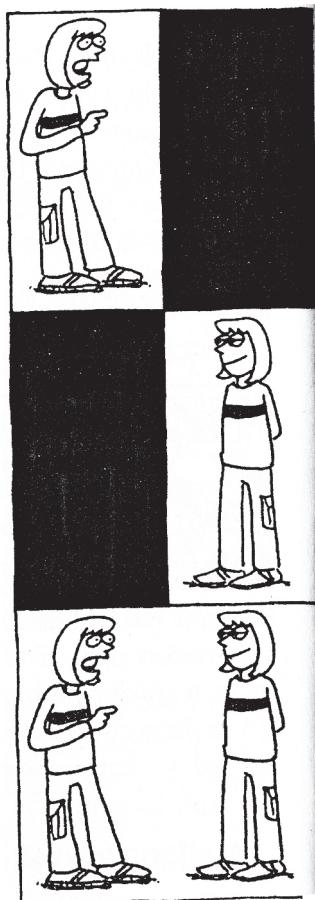
Matların büyüsü

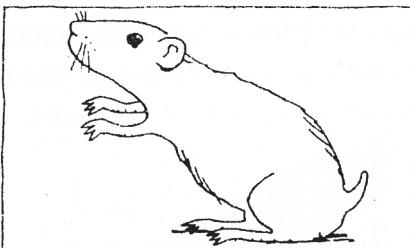
Çifte pozlandırma çekimlerindeki özel efektler sadece siyah renkli katmanlar kullanılarak yapılmıyordu. Başka bir yöntem de, ilk sahne çekilirken objektifin önüne siyah bir nesne koymalarak ışığın filmin hepsine ulaşmasını engellemekti. İkinci sahne çekilirken de aynı nesne kullanılarak ilk görüntünün bozulması engelleniyordu. ışığın filme ulaşmasını engelleyen bu parçalara mat adı verilir.

En yaygın kullanılan matlar dikdörtgen şeklindedir. Eğer çifte pozlandırma yapabileceğiniz bir kameranız varsa, siz de bu matların gücünü deneyebilirsiniz.

- İlk önce dikdörtgen şeklindeki matı merceğin yarısını kapatacak şekilde yerleştirin.
- Sonra açık olan kısma denk gelecek biçimde görüntüyü çekin.
- Sakın filmi sarmayın.
- Şimdi de matı merceğin diğer yarısına yerleştirin.
- Bu kez aynı kişinin görüntüsünü diğer, yani açık kalan tarafta olacak biçimde çekin.
- Elde ettiğiniz görüntü yan yana duran ikizler gibi görünecektir.

Teknoloji ilerledikçe, birçok farklı görüntüyü aynı karede göstermek için kullanılan yöntemler de gelişmiştir. Siyah renk eski önemini kaybetmiştir. Artık mavi veya yeşil arka planlar sayesinde ayrı çekimler yapılmaktadır. Mavi veya yeşil resimden çıkarıldıktan sonra asıl önemli olan görüntü farklı bir arka planla birleştirilmektedir.

Günümüzde tüm bu işlemler bilgisayarlar sayesinde yapılmaktadır, ancak bilgisayar teknolojisinin gelişmediği dönemde, hareketli matlar sayesinde filmin farklı bölümleri farklı zamanlarda ışığa maruz bırakılıyor ve çekimler bu sayede tamamlanıyordu. Mesela yukarıdaki hamster resmiyle bu orman görüntüsünü birleştirmek istediğiniz düşünelim.

İlk olarak hamsterin mavi renkli arka planın önünde bir resmi çekiliyor ve sonra bu görüntü kullanılarak iki adet mat hazırlanıyordu. Bu matlardan bir tanesinin siyah renkli bir hamster silueti, diğerinin de ortasında hamster şeklinde bir boşluk olan siyah dikdörtgen bir mat olması gerekiyor.

